

ВИСОЧАНСЬКИЙ ІЛАРІОН ВОЛОДИМИРОВИЧ

(До 80-річчя від дня народження)

У системі геологорозвідувальних робіт (ГРР) на нафту і газ в Україні Іларіон Володимирович Височанський працює понад півстоліття.

Народився ювіляр 11 квітня 1935 р. у відомій бойківській сім'ї із старовинного роду шляхетського походження гербу «Драго-Сас», представники якого носили княжий титул.

Колискою юного Іларіона слугувала розкішно-мальовнича карпатська природа – справжня геологічна лабораторія з безліччю нерозкритих таємниць. Тож не дивно, що для випускника-відмінника Боринської середньої школи при вступі до Львівського політехнічного інституту не існувало проблеми самовизначення і він обрав геологію.

Гірничий інженер-геолог з 1957 р. у тресті «Харківнафтогазрозвідка», працюючи колектором, геологом, старшим геологом, проходить важливу школу виробничої діяльності (в тому числі в польових умовах), що стає надійним фундаментом для проведення подальших науково-тематичних досліджень. Співавторство у фундаментальних працях – виданні геологічної карти Дніпровсько-Донецької западини (ДДЗ) і геологічної карти доверхньопермських відкладів Прип'ятсько-Дніпровського прогину; піонерство в обґрунтуванні перспективності північного борту ДДЗ щодо пошуків неантиклінальних (несклепінних) пасток вуглеводнів (ВВ) та обґрунтуванні великих перспектив нафтогазоносності в цілому південно-східній її частині – були першими кроками молодого спеціаліста на шляху науково-виробничої діяльності.

Очолюючи (1969-1976 рр.) Комплексну тематичну партію тресту «Харківнафтогазрозвідка», І.В. Височанський координує широкий спектр досліджень, починаючи зі стратиграфії і завершуючи підрахунком запасів газу. Результати діяльності цієї партії сприяли високоефективній роботі тресту – відкриттю багатьох родовищ ВВ, включаючи унікальне Західно-Хрестищенське.

Успішно закінчивши навчання в заочній аспірантурі при Інституті геології і геохімії горючих копалин АН УРСР під науковим керівництвом проф. Г.Н. Доленка, в 1975 р. Іларіон Володимирович захистив кандидатську дисертацію, а в 1976 р. за конкурсом був прийнятий на роботу у відділ геології нафти і газу цього інституту на посаду старшого наукового співробітника. Результатами досліджень

цього періоду є вперше виділені в ДДЗ природні резервуари з тришаровою будовою, створена на цьому підґрунті класифікація пасток за вміщувальною та акумулюючою здатностями; розроблена методика виділення приштокових блоків і визначення контурів соляних штоків.

Вагомими творчими здобутками характеризується період діяльності І. В. Височанського (1980-1983 рр.) на посаді головного геолога-консультанта в Інституті розвідки і

розробки родовищ нафти і газу в НДР (м. Гоммерн), де за його активною участю була створена концепція оцінки перспективності мезозойського комплексу, яка стала базою для розробленої програми (ГРР) на цей комплекс, а також участь у виконанні низки проектів і наукових звітів з вивчення продуктивних комплексів ротлігендесу і цехштейну. Особистим внеском став звіт «Деякі методичні питання оцінки перспективності локальних структурних форм» (1983 р.).

З 1984 р., обіймаючи посади головного геолога тематичної партії і заступника начальника тематичної експедиції об'єднання «Полтаванафтогазгеологія», дослідник складає серію зональних проектів буріння параметричних свердловин, за якими, зокрема, відкрито п'ять газових родовищ. Паралельно з виробничою роботою здійснює інтенсивні наукові дослідження з розробки нових аспектів теорії пасток як підґрунтя для створення універсальної морфогенетичної схеми природної системи «структура–пастка–поклад–родовище» з визначенням для окремих її елемен-

тів як генетичного взаємозв'язку, так і чіткої дефініційної відокремленості; розробляє концепцію зв'язку процесів структуроутворення із горизонтальними здвигами по глибинних розломах з виділенням зон розтягнення і стиснення; створює методики виділення й оцінки перспективності пасток: диз'юнктивно екранованих (безпосередньо сприяла відкриттю Юліївського, Скворцівського, Островерхівського, Платівського та інших газових родовищ), стратиграфічних і літологічних; розробляє класифікацію тектонічних порушень з акцентом на їх ролі у структуро- і пасткоутворенні; вперше в нафтогазовій геології класифікує зони розущільнення у породах кристалічного фундаменту і виділяє прогнозні моделі пасток. Ці фундаментальні наукові розробки стали підставою для захисту в 1995 р. докторської дисертації за темою «Структури пастки нафти і газу платформних регіонів».

З 1988 по 1999 р. вчений за сумісництвом працює у Харківському національному університеті (ХНУ) імені В.Н. Каразіна на посадах викладача і професора, читаючи курс лекцій «Пошуки і розвідка нафтових і газових родовищ», та впродовж п'яти років очолює Державну екзаменаційну комісію.

З 2000 по 2013 р. працює у системі газодобувної промисловості (БУ «Укрбургаз», ДК «Укргазвидобування», УкрНДІгаз) на посадах провідного геолога (керівника сектору) і начальника відділу надрокористування, перспективних напрямів та розробки планів ГРП Геолого-тематичного центру. За цей період І.В. Височанським розроблена наукова концепція оцінки перспектив нафтогазоносності та обґрунтування напрямів ГРП у північній та південній крайових частинах ДДЗ, на підставі якої складено ряд проектів параметричного і пошукового буріння. Виконані дослідження дозволили розширити перспективну територію, особливо північного борту ДДЗ (на 1200 км²).

Одночасно вчений розвиває ідею багатоступеневості формування соляних штоків і створює на цьому підґрунті їх типізацію, що дозволило диференціювати ступінь перспективності різних частин розрізу, які примикають до штоків різних типів. Значну увагу він приділяє в цілому вирішенню проблеми пошуків покладів ВВ у несклепінних пастках – одному із головних напрямів ГРП у ДДЗ, з реалізацією якого пов'язується нарощування значного резерву вуглеводневої сировини в регіоні. Основні теоретичні аспекти цієї про-

блеми відображені в новій його монографії «Наукові засади пошуків несклепінних пасток вуглеводнів у Дніпровсько-Донбаському авлакогені» (2015 р.). У межах цього авлакогену автором виділено 22 зони нафтогазоакопичення як реальних (17), так і потенційних (5) мегаоб'єктів для цілеспрямованих пошуків несклепінних пасток ВВ.

Як визнаний фахівець нафтогазової геології Іларіон Володимирович бере активну участь у підготовці висококваліфікованих наукових кадрів – був офіційним опонентом чотирьох докторських і п'яти кандидатських дисертацій.

З 2013 р. І.В. Височанський посідає посади професора і завідувача кафедри геології в ХНУ імені В.Н. Каразіна та провідного наукового співробітника УкрНДІгазу. Сьогодні він науковий керівник з підготовки ряду кандидатських дисертацій та науковий консультант докторської роботи; член спеціалізованої вченої ради із захисту дисертацій в ХНУ імені В. Н. Каразіна, а впродовж тривалого часу був членом аналогічної спецради при Інституті геологічних наук НАН України; є членом редакційних колегій «Вісника» ХНУ і збірника наукових праць УкрНДІгазу.

У творчому доробку вченого понад 160 наукових публікацій, включаючи сім монографій та одну енциклопедію, а також не менше 40 рукописних праць (геологічних звітів).

Досягнення І.В. Височанського в наукових і виробничих сферах діяльності належно визнані геологічною громадськістю. Він обраний академіком УНГА, удостоєний знаків «Відмінник розвідки надр», «Активіст соціалістичної праці НДР», «Ударник 9-ї п'ятирічки», «Переможець соціалістичного змагання за 1973 р.», звання «Почесний розвідник надр України» і «Почесний працівник ДК «Укргазвидобування», нагороджений медаллю В.І. Луцицького і медаллю «Ветеран труда» та почесною відзнакою НАК «Нафтогаз України» I- і III-го ступенів. Його виробнича і наукова праця відзначена численними почесними грамотами та подяками. В ознаменування вагомого внеску в розвиток нафтогазової геології України одному із газових родовищ присвоєно його ім'я – Височанське.

Геологічна громадськість, колеги, учні і друзі ювіляра зичать йому доброго здоров'я і бажають великої наснаги на успішне здійснення подальших творчих планів.

Редколегія «Геологічного журналу»